

6.10.2025

HE 89/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle pienten riita-asioiden menettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

Kuuleminen eduskunnan lakivaliokunnassa 8.10.2025

Lausunnon pääkohdat

- Ehdotettu uusi menettely asuinhuoneiston vuokrasuhteeseen perustuvissa riidoissa ei juurikaan tulisi vaikuttamaan huoneenvuokra-asioiden menettelyyn, saatavuuteen tai käsittelyaikoihin käräjäoikeudessa. Nämä asiat käsitellään jo nyt valtaosin summaarisessa menettelyssä, jossa lain tavoitteet toteutuvat.
- Kevennettyä menettelyä tarvittaisiin muihin laajojen riita-asioiden asiaryhmiin kuten lentoviivästyskorvausjuttuihin ja luottokustannusten takaisinsaatijuttuihin.
- Tärkein käsittelyjen keston ja oikeudenkäyntikulujen suuruuteen liittyvä uudistus olisi aiemmassa työryhmämietinnössä ehdotettu rakenteinen sähköinen asiointipalvelu kaikille riita-asioille.
- Myös riita-asioiden forum-säännöksiä tulisi muuttaa, jotta resurssit jakaantuisivat tasaisemmin ja kansaisten yhdenvertaisuus oikeusturvan joutuisassa saannissa toteutuisi.
- Maallikkoavustajien käyttömahdollisuuden laajentaminen riitaisiin asioihin johtaisi monissa tapauksissa käsittelyjen pidentymiseen ja voisi vaarata osapuolten oikeusturvaa.

Lakiehdotuksen keskeisistä vaikutuksista käräjäoikeustyön näkökulmasta

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on toukokuussa 2025 antanut lausunnon Oikeusministeriön työryhmämietinnöstä 2025:15: Pienten riita-asioiden menettely. Lausunnossaan käräjäoikeus piti kannatettavana sitä, että säädetään kevyempi *vaihtoehto laajojen riita-asioiden menettelylle* silloin,

kun riidan raha-arvoinen intressi alittaa tietyt raja-arvot ja soveltuu laadultaan muutenkin yksinkertaisempaan menettelyyn.

Nyt ehdotettu uusi menettely asuinhuoneiston vuokrasuhteeseen perustuvissa riidoissa ei ehdotetussa muodossaan tule vaikuttamaan asioiden käsittelyyn käräjäoikeudessa. Huoneenvuokra-asiat käsitellään lähes poikkeuksetta summaarisessa menettelyssä ja niiden taustalla on vastaajien maksukyvyttömyys. Suurin osa riitautuksista johtuu siitä, että maksukyvytön vastaaja haluaa pitkittää prosessia, jotta saa vuokrarästit hoidettua ja välttää hädän. Häiritsevistä elämästä, huoneiston sopimuksen vastaisesta käytöstä tai puutteellisesta hoidosta aiheutuvia purkukanteita on edellisiin verrattuna suhteellisen vähän. Sellaisia kanteita, joissa vaaditaan ainoastaan häätöä ilman samanaikaista vuokrasaatavaa ja/tai vuokrasopimuksen purkamista koskeva vaatimusta tulee vireille harvoin ja kyse on tällöin yleisimmin siitä, että huoneistoon on jäänyt jotain vuokralaiselle kuuluvaa omaisuutta, jota vuokranantaja ei voi poistaa omatoimisesti ilman häätötuomiota.

Kun edellä mainitut kanteet riitaantuvat summaarisessa menettelyssä, ne käsitellään loppuun asti summaarisosastolla. Niitä ei siis ”muuteta” laajoiksi riita-asioiksi (L-asioiksi) eikä niistä peritä laajan riita-asian oikeudenkäyntimaksua vaan puolta pienempää riitaantuneen summaarisen maksua. Riitautumisesta seuraa, että haastehakemusta on täydennettävä vastaamaan laajojen riita-asioiden haastehakemukselta vaadittuja edellytyksiä (OK 5 luku 2 §). Myös oikeudenkäyntimenettely seuraa tämän jälkeen normaalia riitaprosessia, jossa kirjallisen valmistelun perusteella on laadittava yhteenveto ja jossa asia on henkilötodistelun vastaanottamiseksi tai asianosaisten niin vaatiessa siirrettävä suulliseen valmisteluun ja pääkäsittelyyn. Koska asiat ovat yleensä yksinkertaisia eikä todistelu ole laajaa, prosessi voidaan kuitenkin pitää yksinkertaisena ja mahdollisimman tehokkaana, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että valmisteluistunto ja pääkäsittely pidetään yleensä samana päivänä. Ylivoimaisesti suurin osa riitaantuneista summaarisista asioista ratkaistaan kuitenkin pelkän kirjallisen valmistelun perusteella OK 5 luvun 27a §:n nojalla, eivätkä ehdotetut uudet säännökset toisi juuri mitään uutta tähän menettelyyn. Riitaantuneissa summaarisasioissa maallikot myös toimivat usein ilman avustajaa, jolloin kärjätuomari ottaa erityisesti huomioon maallikon kyvyn ymmärtää menettelyn eri vaiheita ja ohjaa tätä läpi oikeudenkäynnin prosessinjohtollisin keinoin. Tästä syystä on vaikea nähdä, kuinka lakiehdotuksessa mainittu koettu oikeudenmukaisuuskaan lisääntyisi nyt ehdotetun sääntelyn seurauksena.

Pienenhköissä tai yksinkertaisissa asioissa yhteenvedon laatiminen ei vaadi isoa resurssia kärjätuomarilta. Yhteenvedon avulla osapuolet hahmottavat yleensä paremmin mistä oikeudenkäynnissä on kysymys ja voivat arvioida

omia menestymismahdollisuuksiaan nimetyn näytön valossa, mikä johtaa asioiden sovinnollisiin ratkaisuihin. Yhteenvedon laatimatta jättäminen voisi sen sijaan säästää resursseja sellaisissa laajoissa riita-asioissa, joissa samankaltaisia asioita on paljon vireillä ja sopimisen esteenä olevat seikat johtuvat muusta kuin jutun voittamismahdollisuuteen perustuvasta arvioinnista (esim. lentoviivästyskanteet ja luottokustannuksia koskevat takaisinsaantikanteet).

Tuomion perustelujenkaan osalta uudistus ei toisi käräjäoikeustyöhön mitään uutta. Jo nyt tavoitteena on olennaisesti asioihin keskittyvä ja tiivis perusteleminen. Tässä ilmenevät puutteet ovat pikemminkin koulutuksellisia haasteita kuin uutta lainsäädäntöä edellyttäviä ongelmia. Yksinkertaisissa asioissa tuomio ja sen perustelut tulisi nykyistä useammin julistaa, mihin lakiehdotuksessakin pyritään. Julistamisen ei kuitenkaan tulisi olla itseisarvo vaan oikeusturvan varmistamiseksi tulisi säilyttää mahdollisuus harkita ratkaisua käsittelyn päättymisen jälkeen. Nykyiset pitkätkin ajat käsittelyn päättymisen ja tuomion antamisen välillä eivät johdu tuomion tekemisen tarkoituksellisesta viivyttämisestä vaan jutturuuhkasta suurimmissa käräjäoikeuksissa. Tuomareilla on liian harvoin mahdollisuus resursoida aikaa laajojenkaan asioiden tuomioharkinnalle ja kirjoittamiselle heti käsittelyn jälkeen, koska muut työt kaatuvat päälle joko työpinoissa olevien asioiden vaatimien kiireellisten valmistelutöiden tai tiheiden istuntoaikataulujen vuoksi.

Kevennetyn menettelyn tarve muissa kuin summaarisissa asiaryhmissä

Kuten Itä-Uudenmaan käräjäoikeus toi esiin jo työryhmämietinnön lausuntovaiheessa, kevennettyä menettelyä tarvitaan erityisesti sellaisissa pienehköissä ja laadultaan yksinkertaisissa asiaryhmissä, jotka eivät asioiden lähtökohtaisen riitaisuuden vuoksi sovellu summaarisen menettelyn piiriin. Tällaisia suuria vireillä olevien asioiden ryhmiä ovat erityisesti lentoviivästyskorvausasiat ja luottokustannusten kohtuullistamista koskevat takaisinsaantiasiat. Niiden osalta on tarve kiireisesti toteutettavalle menettelyä keventävälle lainsäädännölle, jotta rajalliset tuomioistuinresurssit riittävät myös muiden asiaryhmien nykyistä joutuisammalle käsittelylle.

Sähköinen asiointipalvelu ja forum-säännösten muutokset

Työryhmämietinnössä ehdotettu sähköinen asiointipalvelu, joka vaatii osapuolia esittämään vaatimukset ja vastaukset rakenteisessa muodossa, olisi hyvin tervetullut uudistus kaikkiin riitaisten asioiden menettelyihin. Sähköinen asiointipalvelu auttaisi fokuoimaan riidan kohteen ja estäisi asian turhaa laajentumista epäolennaisuuksiin jo kirjallisen valmistelun alkumetreillä, mikä vaikuttaisi oikeudenkäyntikulujen määrää hillitsevästi. Sähköisessä asiointipalvelussa vaatimuksen ja vastauksen perusteet tulisi

esittää tiiviisti asian laadusta riippumatta. Nykyisellään välittömien perusteiden löytäminen on usein hankalaa osapuolten kirjoitusten ollessa hyvin pitkiä ja sisältäessä saman asian toistamista moneen kertaan eri yhteyksissä. Samasta syystä vaatimukset ja vastaukset eivät aina kohtaa, ja vastauksen perusteet laajentavat asiaa turhaan alkuperäisiin vaatimuksiin nähden. Tällainen vallalla oleva kirjelmöintitapa kasvattaa oikeudenkäyntikulujen määrää verrattuna rakenteiseen esitystapaan.

Joutuisampien ja sitä kautta edullisempien riitaoikeudenkäyntien saavuttaminen nykyisillä resursseilla olisi mahdollista uudistamalla forum-säännöksiä. Tällä hetkellä kansalaisten yhdenvertaisuus oikeusturvan saannissa ei toteudu. Ruuhkien purkaminen ainoastaan kasvukeskusten kärjäoikeuksia kasvattamalla ei ole pidemmän päälle tehokasta ja vaarantaa kattavan kärjäoikeusverkoston olemassaolon. Parempi vaihtoehto olisi siihen soveltuvien asioiden jakaminen käsiteltäväksi kaikkiin kärjäoikeuksiin. Tämä varmistaisi myös monipuolisen ammattitaidon säilymisen kärjäoikeuksissa ympäri Suomen.

Oikeudenkäyntiasiamiesten ja avustajien pätevyys

Lopuksi kärjäoikeus haluaa tuoda esille erittäin kriittisen näkemyksensä liittyen oikeudenkäyntiasiamiehen kelpoisuusehtojen keventämiseen. Kaikki ne perusteet, joilla kelpoisuusehtojen tiukennuksia 2010-luvulla perusteltiin ovat yhä olemassa. Vaikka nyt ehdotetussa huoneenvuokra-asioita koskevassa menettelyssä olevat asiat olisivat luonteeltaan yksinkertaisia, maallikon osallistuminen oikeudenkäyntiin avustajana voi johtaa asian huomattavaan monimutkaistumiseen ja asian pitkittymiseen. Ehdotettu oikeudenkäyntikulujen katto on järkevämpi tapa suhteuttaa avustajan työkyseessä olevaan intressiin ja asian laajuuteen nähden, eikä se vaarantaisi kansalaisten oikeusturvaa samassa määrin kuin epäpätevät avustajat. Maallikkoavustajat myös lisääisivät ylikuormittuneiden kärjäoikeuksien työtä. Kärjäoikeus ei näin ollen kannata ehdotusta OK 15 luvun 2 §:n muuttamisesta. Perusteltavaa voisi kuitenkin olla, että lähiomaisen oikeus toimia asiamiehenä säilyisi asumiseen liittyvissä asioissa, vaikka asia muuttuisi riitaiseksi.

Osastonjohtaja, kärjätuomari Petra Spring